

TELEGRAFULU ROMANU.

Telegraful este de două ori pre septembra:
mană: Duminecă și Joia. — Prenumeratul se face în Sabiu la expediția foiește pre afară la c. r. poste cu banii găsiți prin scrisori frântate adresate către expediția. Pretul prenumeratului pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. car pre o jumătate de anu 3 fl. 50. Pe-

Nr. 82. ANULU XIX.

Sabiu, în 14/26 Octombrie 1871.

trii celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarhia pre unu anu 8 fl. Iera pre o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru principalele și teritoriile pre unu $12 \frac{1}{3}$ anu 6 fl.

Insorabile se plătesc pentru întărirea ora cu 7 fl. sîrbi, pentru a două ore cu $5 \frac{1}{2}$ fl. și pentru a treia repetare cu 3 $\frac{1}{2}$ fl. v. a.

Invitare de prenumeratul

la

„Telegraful Român“

pre patrariu din urma (Octombrie—Decembrie) alu anului 1870. — Pretul abonamentului pre $\frac{1}{4}$ de anu e:

Pentru Sabiu 1 fl. 75 xr. v. a.

Pentru Transilvania și Monarchia austro-ungurească 2 fl. v. a.

Pentru România și strainatate 3 fl. v. a.

DD. abonanți suntu rugati a nu intardia cu trimiterea prenumeratelor.

Adresele ne rugămu a se scrie curata, și în locu de epistole de prenumeratul recomandămu on. publ. avisurile postale, (Posta-Utalvány. — Post-Anweisung.) că impreunate cu spese mai putine și că mai sigure pentru inaintarea banilor de prenumeratul.

Editură „Telegraful Român“
in Sabiu.

Sa asteptăm?

La ordinea dilei se paru a fi articulii inflacări în toate părțile pre unde se fac opusenții. Vorbele late au ierăsi cautare, durere, și în press'a noastră, naționale. Este reu ca între acestea vorbe nu se află ce e mai de lipsă, adeca: svaturi în urmă căroru să scapă de cei cu „natura de sclav“, după cum se exprime „Gaz. Trans.“ Ce astănu ne îndrepta numai la sclavii nouă; căci așteptă inca și mai departe în starea în care suntemu, în speranță ca se va face mai bine este forță usioru, dăra apoi este forță greu a ne desgropă mai târdiu din noroiu pre multei așteptări; este forță greu a ne desfășură de legaturile ce le voru creă în găru nostru faptele implete, precum vedem ca le-au creatu și în cesti siese ani din urma.

Omenei credinciosi caușelor naționali pecătușesc cându mai recomanda așteptare și nepasare în unu tempu cându totu lumea se misca. Ce felu de politica este acăstă deca noi d. e. vedem ca ungurii ne incalca cu legi de cari noi dicem ca nouă nu ne convinu și apoi ni dicem: sa mai așteptămu. Său dora sa facem si noi cu naționea și caușele ei, că fețorul țiganului cu tata-seu, carele lasă pre tata-seu sa-lu palmuișca românul pâna se va osteni cu palmuitu u?

Unu cuventu amicabile.

„Kol. Közl.“ în nro 172 dela 21 Oct. aduce unu articolu în carele, după ce vorbesce despre o provocare a unui comitetu român ca ce sa se facă în viitoru pentru că sa se dea o direcție conduitei politice a românilor etc. etc. — ne învăță că am a bine să căutăm să aue cultivămu, să muncau și să facemu economiu și trăza, căci potem si să fără congresu.

Inainte de toate trebuie să-i spunem colegei noastre ca de astă-dată a arătat pre multu zel.

Cei dela „Kol. K.“ si voru mai aduce aminte că ei pâna la 1848, dimpreuna cu colegii dela 1437 faceau legi preste legi, prin cari in genere să impiedecă cultură, să paraliză muncă, iera economia era împartita in două categorii: in categoria muncitorilor și in categoria consumatorilor. Tempurile acele de aur pentru unii și cele de trădua pentru alții au trecut, fără de a fi produsu pentru

generaționile următoare vre-o remasilia, carea să ne dea mâna de ajutoriu pentru cultura și să fără să ne dea mâna de ajutoriu la o economia mai cu sporuri nu numai nouă românilor, ci totu lor locuitorilor tierei. Din cauza că totu sudorea muncii de pre atunci să a papatu și nă remasă nimică nici pentru instituție de educație nici pentru instituție de credite s. a. d. a. Ce au mai remasă pentru temporile noastre suntu numai procesele urbariale, cari in multe părți nu suntu de natura încătu să sperămu vre-unu ajutoriu, nici de cultura nici de economia. Pretez totu aceste, de-si triste adevăruri, amu si trasu velu uitării, deca amu vedé ca să a facutu vre-o schimbare spre bine.

Dars de cându a incetat absolutismul, ba de cându s'au facutu primele încercări de libertate pentru locuitorii tieriilor noastre, o fracțiune de omene s'au posu că continuu să facă diferențe între naționea ungură și română. (Acea fracțiune nu e de a se căuta în primă linie între români, ci între maghiarii transilvani).

Acea fracțiune prin informații sinistre despre inclinații românilor a sciutu să devină copilul resfătu alu barbatilor de influență in Ungaria și în fine a facutu că legea electorală in Transilvania pre lângă totu uniu nea, sa fie unu dreptu mai numai exclusiv pentru nobili și neromâni, a facutu că posturile (pre care să nu crede cineva că le tiem cu sine quibus, nou) sa fie rezervate in mare parte iera mai numai fiilor lor; a facutu că limb'a română sa nu fie in oficii nici că sub absolutismu de respectata; a facutu că in instituții superioare limb'a română sa nu o respecteze nici pre cum se face acăstă la universitatea din Pest'a, in fine a facutu că din aceste și din alte cause sa crește continuu animositatea între români și unguri și sa aște nutrementu. Cu unu cuventu, fracțiunea de influență, purcidiendu din principiu cu totu false, nici dela libertate începe nu să strădui nici spre cultura nici spre economia, in folosul comunității tieri, ci spre ceea ce e mai pernicioșu pentru popoarele dintr'ens'a, spre particularismu in inteleșu forță egoisticu.

Cu privinția la urmăriile temporale a seestorile noile ne-amu străduitu continuu a areta publicului român, ca din cauza acestoră sa nu ne sacrificămu interesele principali său vitali, amu dice noi, sperându că deca voru sărui cu ori-ce ocasiune a invinge acele voru aduce o intelegeră între toate elementele mai însemnate a le patriei, și deca vre-unu pericolu comun aru si sa vina, sa ne aște in concordia, pe că prin concordia sa simu tari alu potă intrângă, respinge și tienă in distinția respectabilă de libertate unei patrie constituționale.

Coleg'a noastră „K. K.“ facea forțe bine, preou și altele, deca in inteleșul acestă combatea fracțiunea amintita.

Dens'a inse că acum că și alte-dăti să înalte pre unu pedestalu mai înaltu și denegându românilor facultatea de a se intelege între sine despre afaceri politice, i tramite sa facă numat economia și să muncau și să facemu economiu și trăza, căci potem si să fără congresu.

Sa nu crede coleg'a noastră ca noi voim prin aceste sirori sa facem apogeia unui congresu națională și tante pede. Pentru o intreprindere asiatică de momentuoșă și seriōsa in consecințele ei avem sa ne tragem bine săm' ca ce e și facutu; are inse dreptul ori-cine, și prin urmare si românii, sa engete asupra modalității privitor la pasii ce voru voi ai face, spre a satisface dreptul lor de cetățeni recunosceni prin lege.

Să de aceea parerea noastră aru fi că colegele noastre de alte limbi sa nu vorbescu cu noi români numai din înaltime, ci din punctul de vedere alu unei linisiri și multamiri in modu egal și dreptu și in interesulu tuturor locuitorilor patriei noastre.

Asă apoi vomu potă vorbi cu totii și despre economia și despre manea, căci aceste recunoscemă ca ne suntu tuturor de lipsă; vomu potă vorbi și despre interesele mai înalte, despre care ierăsi ne este forță de lipsă că sa potem vorbi cu totii impreuna.

Evenimente politice.

Consiliul celu mare ministerialu s'ă tienutu, să de a decide ce-va meritorn. „Pessi Napló“ spune ca consiliul s'ă invotu la unu compromisulă care a contribuit multă Andrassy Imperatul si-a rezervat dreptul de a se decide asupra principiilor din compromisul mai târdiu. De sigur în urula celu mai de aproape vomu potă sci și rezultatul acestui evenimentu de mare însemnatate.

Unu simptomu politicu

e miscarea simpatica in Germania pentru nemii din Austria, care a cuprinsu toate cercurile. In toate orașele mai mari se convocă adunări, cari dau espreșunile acelor simțieminte; asi de une-dile in Dresden și alături in Municu. Dupa cum se telegrafă lui „N. Fr. Pr.“ mai de une-dile au decisu toate reuniunile cercuale liberale ale capitalei bavareze a consideră ori-care vătămare a unei viețile germane de vătămare a intregului popor germanu.

Voci jurnalistice despre desordinea austriaca de asemenea ierăsi se audu. O făoa din Baden scrie între altele: „situația in Austria e aptă a suscita atenția comuna, ba chiar unu tresor de indignație in Germania. Cultura germană străvechia a Boemiei se parasesce că o bancnota daunăcișoasă este din cursu și acăstă se numește in statul Austriei — politica! Germanii austriaci potura suferi dezvoltarea naționei ungurești de regatul aproape independent. Insă dela naționea cehă nu există nici unu scheletu, ci numai unu fantomă și acestu fantomă de fată stălpul politicul austriace înaintea căruia trebuie să se lăcie miliōne de germani și moravuri germane de sute de ani.“

Despre turburările in cerculu confiariu Ogulinu,

se scrie „Pressei“: Kvaterniku și consortii lui strengeră poporul comunei Racovița, Primislav, Provenică, Ljubică și a. și lo arătă spre revoltare, în care împregiurare cuvenări drastice și iritatore, și vinolu in abundanta jocu rol'a principale. — Kvaterniku spunea granitierilor, ca se voru desarmă și apoi li se voru rapă pările, ca ei n'au d'apărtă nici uno felu de sarcină și d'apărtă contribuționi, după legile vechi ale regentilor de mai nainte, și prin urmare ei trebuie să-si recucerescă cu poterea dreptulu rapitul; spre acestu scopu e insecesariu a sterpi toate elementele straine in consiliile militari și începutul trebuie să se facă cu „cănit de svabi“ (oficerii străini). I succese in lăptă a seduce 200—300 barbati cari apucăra armele, copiii și mările, curi alergau după călăloru, nescotiti. In 8 c. incepura escesele deja anunțate și cunoscuțe in comună Racovița. Comica a fost prinderea majorelui Rasici prin revoltanti. Acestă binisioru popularu întră poporul de acolo alergă, cu sabia incinsă la facă locului singuru, indă după primele sciri despre cele intemperate, pentru a linisci pre revoltati prin autoritatea și sfaturile sale. D'abia ajunsu acolo le strigă: „Ogulinilor! tinerilor! ce va ajunsu? a revoltă, a radică armele cont' imperatul nostru . . . Indata sosi Rachiasu, punendu-i unu revolveru la peptu, cu evintele amenintătoare: „Majorule! inca o vorba și sunteți mortu!“ Kvaterniku inse se apropia de elu

și atingendu umerii lui, dîse: Domnule majoru! în numele națiunii sunteti prințu. Preda-ti ve săbă! Majorulu Rasici se rogă a i se lasă sabă care i este, că semnu de suvenire dela raportatul colonel Zastavnicovici și scumpă, elu vede că e prințu, inse sa i se concéda a si regulă afacerile a casa si sa-lu lasie a se reintorce sub escortă pre tempu scurtu pâna acolo. Acăstă i se incuviință si se ordinar unu granitieru cu bajonetă implantată a escortă pre majorulu. Pre drum dîse majorulu cătra granitieru: Ioanu nu scii tu ca te astă pre cale rețescă? N'ară si mai bine pentru tine, cându ai fugi? Cugeta-te, ca déca te va prinde te va impusă!

La aceste resurse Ioanu dându semnu consimilatoriu din capu: „Bog me, dle majoru. D'a ai dreptate, mie mi se pare ca nu e lucru bună. Nici granitierulu nici prințul nu se mai întorseră la revoltati. Acestă inse începută a se organiză, încătu potura, recrutarea partizani, agitarea si beura din poteri, aveau 15,000 fl. la dispoziție. Dupa ce se intamplara in Racovita volnicile cunoscute, se pusera conductul in miscare spre Plaski, unde se afla resiedintă episcopală si o manastire gr. or. Aici se silira preotii gr. or. a seversi revoltatorilor serviciul dñeșescu si a le dă hinecoventare. Intr'aceea comandă generale inca n'a siediutu cu mâinile in pôle. Intr'a 9 c. déjà se activara pentru cercul regimentului Ogulinu drep-tul statului pentru crimă revoltei. — O di nainte de acăstă capetara regimetele Ogulinu, Sluini si Otocacu ordinul a-si concentră companiile si a porni lotu-odata din totă partile contră Racovitei pentru de a incunjură pre revoltatori. Totu odată se comandă garnisonei din Karlstadt a se tinea gâtă de marsiu, pentru de a intreveni la casu de lipsa, pre cându una batalione din regim. de infant. Kaussevici pornise de aici la Karlstadt pentru intarire si pentru padirea depoului de ierba de pușca de acolo contra vre-unui atacu. (Celu mai mare magazin de ierba de pușca se afla in departare de o ora dela Karlstadt). Sluini se comandara de majorulu Blondek, Ogulinii de vice-colonel Hukolg'a si Otocanii de colonelulu Schestak. Miscarea concentrica succese pre deplinu si fără rezistință, la ce contribuia celu mai multu imprejurarea ca cele-lalte cercuri confiniare remasera linisite; intr'a 10 c. erau revoltatorii incunjurati de totă partile, căci majorulu Rasici ocupase cor-donul si prin acestă le facura trecerea prese confinie imposibile.

FOISIORA.

Machiavelu și Machiavelismulu.

(Urmare din nr. tr.)

Pre lângă aceste reflexiuni cari resultă într'un modu virtuale din doctrinele absolutiste ale scălei Machiavelice, discipolii acestoru doctrine mai au o opinione fără rea despre popore in genere. Ei credu ca poporele suntu misișdose, tăritore dinaintea fortiei, fără mila pentru slabiciune si pentru gresiale, indolente pentru crime, incapable de a indură contrarietățile unui regim liberalu, si paciente pâna la martiru la totă violentie despotismului cutediatoriu; sdrobindu tronuri in momente de mania si dandu-si singuri stapani căror'a le ieră atentate pentru cari aru fi decapitatu diece regi constitutionali! In desierlu, dicu ei, constitutionalii cauta justiția, dreptul, stabilitatea, ordinea, respectul formelor statului de complicate ale mecanismului parlamentar, in nisice glote violente, nedisciplinate, inculte pre cari le proclama ei de stapani si suverani ai statului! Machiavelistii credu si sustin ca principiul suveranității populare este destructiv de orice stabilitate, ca acestu principiu consacra dreptul revoluționilor. Suveranitatea poporului da nascere demagogiei; demagogia produce anarchia si anarchia readuce la despotismu si astfelin, poporele se reintorc la barbaria pre calea civilizației? Prin asemenea rationamente, Machiavelistii conchidu ca despotismulu este singur'a forma de guvern care in realitate se poate adopta stării sociale a poporilor moderne; ca pentru națiunile de astazi, cari traescu numai prin industria, cari nu au nici o credință, libertatea nu poate fi decât o cauza de dissolution si de ruina. Din desigurul ideilor si din ciocnirea revoluționilor, au estu nisice societăți desamagite, indiferente in politica precum si in religiune, cari

In 12. c. era colonelulu Schestak dejă in Racovita si porni cu 2 companie Otocani contra revoltatorilor.

De abia foră acestă la Ljubica intre Plaski si Racovita de poterea inarmata ajunsă si provocătă a predă armelor si indată si aruncarea armelor si fugirea in totă partile. Cu ocazia acestei fură căti-va rănită, fugindu, si vre-o 30 prinsi si dusi la Ogulinu.

Cei trei conducători principali Kvaternik, Bach si Rakias, vedindu réu'a reusire a intreprinderii, fugirea asemenea spre granită turcescă, intalnirea insa unu despartimentu de soldati si fură in data impuscati si ingropali in același locu.

Acăstă e istoria revoltei de 5 dile din Racovita. In 14 Octombrie, năpteau, se arrestau domnii Dr. A. Starcevici si redactorul său „Hrvatska“. Redactarea acestei foi se sigilară.

De lângă termurea stângă a Oltului 7 Oct. 1871.

Dle redactoru! In numerul 78 alu său, ce redigeti, sunu cettu intre altele si o corespondintia, ce se referesce la modulu de alegere de protopopu in protopopiatulu Mercuriei.

In conglasuire cu reflexiunile aduse in acelu articolu, eu din partile de pre unde sunu, vinu a-mi esprime „discuragiarea“ de a mai indemnă pre cine-va din partile noastre — ceea ce pâna acum amu facutu — de a mai absolvă gimnasiulu si apoi a pasi la filosofia, drepturi etc.

Déca afirmatiunea corespondintelui acelui-a se radima pre motive tari, si no vorbesce dela sine si din óresi-care patima, — ca, unu barbatu alu națiunii române, intr'unu sinodu, carele prin totă tractele protopopesci e compusu din fruntasii clerului si mirenilor, si carii singuri numa i-si potu tramite, asiă dicendu, pre fiii loru la absolvarea gimnasiului, filosofiei si drepturilor, — de óre-ce massea poporului rom. din saracia acăstă nu o pôte face, — s'au esprimat, „ca teoriile inaintea densului nu platescu nimic“ si testimo-nie, fia dela facultăți, de drepturi, filosofia seu alte, sunu litera mortă: in casulu acestă durere ne cuprinde pre toti români din totă unghirile, de „expressiunea cea fără simbure si neprejudicata“, ce suntemu la mare indoială, ca intr'unu sinodu protopo-

pescu unu mecenate alu națiunii române aru fi vorbitu.

Destul atât'a, ca articula corespondintelui, cuprindendu totu adeveruri seu ocuprindendu, in amendouă casurile, au facutu sensatiune rea si intre ómenii din departare, de óre-ce, cei cari au copii la scola si cari se sustin cu mari cheltuieli, facendu parintii pre acasa detorii si tramitiendu la scola fiilor loru bani, — acei-a sunu cei dintâi, cari se discurgiaza, vedindu ca cum mergu trebile de prostu intre acei bărbati, cari sunu la căma si vră sa trăea înaintea lumei de conducători ai națiunii si ai bisericiei. Ore e după „dreptu si dreptate“ că unu gimnasistu cu 4—6 clase sa-i sia iertatu a rivalisă si a reesi in candidație de profesorу seu protopopu satia cu unu academistu? Abstragendu dela totă drepturile positive, — óre dreptulu naturalu innasentu in fia-care omu cu totă simțiorile concede acăstă? Judece lumea!! In casuri de acestea trebuie intr'adeveru sa se discurgieze totu omulu de a mai invetiă la carte pâna e betrânu, si asiă dicendu, vieti-a jumetate petrecendu intru facerea esamenelor pre la filosofia, drepturi etc. caci in fine se vede trăba ca nu e mai considerat că celu cu 4—6 clase ginn. — Dintotdea-a cesteia, eu deducu, ca preotimei nostre gr. orient. nu-i e iertatu, că in sinul useu se aiba si preotii carisa se pôte asemenea cu clasiificatiunea coprofotii catolici si evanglici. Déca acăstă insa e iertatu, ba déca chiaru si spiritul templului demanda in totă diu'a strictu acăstă, — vedem totusi in vieti-a de totă dilele mari abateri si irregularități, care totu sunu totu atâtea documente pentru straini a ne mai aruncă inca pre alocurea: ca de ce sa dâm la pop'a vostru portiune canonica si lemne din pădure, ca nu-i invetițiu si nu seia nimică fatia cu pop'a nostru etc. — Astfelui de abateri si irregularități ne pune înainte chiaru si sinodulu dela Mercurie, de unde se asteptă sa resara întâi lumină cunoștinței, déca corespondintele are dreptu in ceea ce vorbesce.

A se face cine-va protopopu cu 4—6 clase ginn. insemnădă atâu, cătu a se face cine-va astădi profesorul de cl. a 8-a ginn. totu cu acele clase, si apoi a propune filosofia, pre Horatiu si Tacitu, despre care elu n'are idea. — Eu cugelu, ca protopopul si organul consistoriului, si are a raportă acestui-a despre trebi scolare si bisericesci, precum si a respunde la intrebările consistoriului, acăstă sa

nu mai au altu stimulentu decât placerele materiale si interesulu, a căror'a cultu este aurulu. Ce forma de guvern s'ară poate aplică, dicu totu ei, la o societate unde domnesce coruptiunea, unde a verea se castiga prin surprinderile fraudei, unde moral'a nu are alta garantia decât legilepressive, unde, in fine, simtimentul chiaru ala patriei se confunda intr'unu felu de cosmopolitismu universal! Machiavelistii nu veda mantuire pentru a-este societăți, decât in instituirea unei centralizării fără mesura, care sa pună totă poterea publică la dispoziție a celor ce guverna, intr'o administratiune hierarchica că aceea din imperiul romanu, care sa regoleze intr'unu modu mecanic totă miscările individilor; cu uno cuventu, intr'unu Cesarismu Bizantinu. Eata sub ce conditii esențiali, credu ei, ca unu principiu si-aru poate consolidă poterea sea. Elu trebuie sa se splice mai cu séma a destroge partile, a disolvă poterile collective, a paraliză in totă manifestările ei, initiativa individuală. Intretinerea perpetua a unei armate formidabile va fi complimentul indispensabil alu acestui sistem. Guvernul se va silf a combate si a nimici prin totă midilöcele possibili veri-ce clasa pericolösa, veri-ce elementu de resistintă, incătu sa ajunga a nu mai există in statu alta clasa de ómeni, decât proletari, milionari si soldati!

Prin căi piedisie, prin mediöce detornate, prin combinări dibace, uno guvern va isbuti totu-deun'a a destroge mecanismulu institutiunilor celor mai intelepte. Va atinge, un'a dupa un'a organizatiunea judecătorescă, legea electorale, pres'a, libertatea individuală, investimentiul publicu etc.; in fine, totă garantele constitutionali. Poporele tienu mai multu la apărătia decât la realitatea lucrurilor; putinu le pesea loro de fictiunile legale si de garantele constitutionali.

In ochii partisenilor lui Machiavelu guvernul parlamentar sunu numai nisice scăle de dispută, nisice focare de fragmentări sterile, in mediocul

cărora se sleescă activitatea secunda a națiunilor, pre care tribuna si pres'a o condamna la nepuñită. Ei substituiesc teoriilor abstracte, ratiunea practica si esperinti-a seculilor! Machiavelistii stergu din constituția loru responsabilitatea ministeriale; suveranul singuru va fi responditoru înaintea poporului. — Cu initiativa parlamentara a proiectelor de lege, camer'a pôte resturnă guvernul cându va voi; ei stergu dura si initiativa parlamentara: propunerea legilor va apartine numai suveranului, si astfel, nepuñendo nimenea altul propune legi, principale nu se va mai teme ca se va face vre-o lege contraria poterei sale. Elu singuru va avea cheia tabernaculului.

In privinti-a senatului, scăla machiavelica crede ca acestu corpul inalt, interpretu si paditoru alu pactului fundamental, nu are o putere propria; ca elu, fiindu asediatu in inaltele sfere constitutionale, interventionea sea directă nu trebuie sa apară decât in nisice circumstante solemn, d. e. cându aru si casulu de a se atinge pactul fundamental, seu cându suveranitatea aru si in periculu.

In privinti-a presei, acesti discipoli ai lui Machiavelu, nu sunu de opinione a se suprime organele ei, caci diuaristii sunu că si capetele hidrele de Lern'a; de vei tăia diece din acesto capete, resară cinci-dieci in locu, ci de a neutraliză pres'a priu presa chiaru. In cele mai multe tieri parlamentarie, pres'a se pune totu-deun'a in serviciul passionilor violentă, egoiste, exclusive, pentru ca ea este venale, injustă si fără patriotismu. Ei bine, spre a remediu si la acestu reu, guvernul Machiavelistu se va face diuaristu; va fondă unu diariu alu seu pentru fia-care diariu din oponiție. Prin ajutoriul devotamentului oculatului alu acestoru foi, elu va dirige opinionea publica in totă cestionile politice. Unele chiaru din aceste organe voru face guvernului o oponiție simulată si fictivă.

Ministeriul va pune in studiu in materii de comerciu, de industria, de arte si chiaru de admis-

o pôta face protopopulu cu teolog'a nostra și cu 4 clase gimnasiale, — dar eu cugetu, ca protopopulu sa privesc și că siefu de sine statutoriu în tractu, elu are a tiené contactu cu lôte autoritățile strâine, cu dregatoriele politice mai inalte, déca voiesce că sa lucre cu efectu pentru cultur'a poporului din tractu și apoi acést'a o va poté face numai unulu cu o cuaſificare mai inalta de cătu se pôte presupune dela unulu cu 4—6 clase. Afara de aceea, de căte ori nu vine protopopulu în poſitione a reprezentă clerulu și tractulu intregu feluritelor autorități strâne bisericesci și politice? de căte ori intr'nu unghiu de tiéra unde protopopulu nu mai are alti barbati cuaſificati de naționalitatea sea nici in clerus pôte să nice la dregatorie politica cu care sta in legatura inmediata, elu totu-si trebuie sa fia singuru factorele principalu in tótii privinti' si prin autoritatea lui trebuie sa insufle respectu și strainului, facendu-lu sa recunoscă pre bas'a dreptului și dreptătiei, ce compete scólei și bisericei déca voiesce sa-si implineșca missiunea cea grea! !

Suntu inse și alte impreguri și mai grave, care ceru cu totu adinsulu că unu protopopu sa fie cătu se pôte mai cuaſificatu. Si apoi déca intr'unu tractu intregu, nu vei gasi unu preotu cu testimoniu de maturitate, de aici sa urmeze, ca nici baremu protopopulu sa fia absoluto? ! Unu preotu intr'o comuna mai pôte trece astadi cu 4—6 clase gimnasiale și cu teolog'a, dura dela unu protopopu se recere astadi că celu pucinu sa aiba testimoniu de maturitate pre lângă teologia, bă se pretinde de la unu protopopu că sa fia și academistu, pentru că sa pôta corespunde pre deplinu chiamării lui celei forte grele, și pentru că sa-si pôta sustiené autoritatea sea ioaintea „lumei colte“. Si apoi sa se plângă cine-va, ca nu avemu atari individi, acést'a nu o va poté dice nimenea, căci lauda lui Ddieu, de cându Escentientia Sea Archiepiscopulu și Metropolitul nostru au venit in Transilvania, vedemu cu bucuria o suma insemnata de individi, cari pre lângă testimoniu de maturitate și teologia intrunesc și filosofia și drepturi, și apoi atari individi sa fia respinsi dela unu postu de protopopu, cine scio din alu cui interesu?

Déca interesele cele particulare intre români respingu pre atari individi dela atari posturi, de ce sa ne mai miram apoi de straini, — ca respingu pre juristii români dela posturi? Credem inse, ca consistoriul in atari circustari va judecă totu-dé-un'a parintesce pre bas'a dreptului și dreptătiei, și

precum acést'a o ascépta și pretinde cu totu dreptulu lumea culta și civilisata. —

In sfersitu că sa nu mai facu vorba multa, adaugu, ca precum astadi se recere prin concurse calificare dela unu profesoru gimn., nu mai puinu trebuie sa se pretinda acést'a calificare si dela unu aspirante la protopopiatu, și ca a prefera cine-va pre unu cu 4—6 clase celor cu maturitate si pôte să cu filosofia seu drepturi, acést'a s'ar poté numeră numai între pecatele strigătorie la ceriu. — Lumea culte inse să judece seriosu la casuri de acestea, căci taia afundu in vieti'a poporului român.

Societatea academică română.

(Secțiunea filologică.)

Siedinti'a din 4 Septembrie 1871.

Membrii presinti din secțiunea filologică: dnii Laurianu, presidinte, Massimo, Sionu, Romanu și Caragiani, asistând și membrii secțiunii istorice dnii Hodosiu, Odobescu, Baritiu, Urechia, Papiu, precum și d. P. Poenaru, după decisiunea luată că toti membrii societății sa ia parte la cestiunea Dictionariului, in secțiune filologică.

Sub presidinti'a dlui Laurianu, se deschide discussiunea generale asupr'a proiectului de dictionar, depusu de comisiunea lexicografică, — compusa de dnii Laurianu și Massimu.

D. Romanu cere că acesta comisiune sa comunice societății observaționile sale asupr'a materialului de dictionar ce s'a depusu in manuscriftu de unu din membrii societății că colaboratori, chiaru in sessiunea actuală.

D. Papiu întämpina că, ordinea dñeii fiind discussiunea asupr'a proiectului imprimat, propunerea dlui Romanu ramane a se consideră numai după ce acést'a va fi terminata.

D. Massimu sustinenda pre d. Papiu, societatea intra in discussiune.

D. Hodosiu, luându cuventul, dice:

Anul trecutu, cându comisiunea lexicografică a presentat cinci côle tiparite, trei de Dictionar și două de Glosariu, și secțiunea filologică a intrat in cercetarea loru, mi-aducu aminte că amu facutu observarea; déca cercetarea nostra se estinde numai asupr'a modului serierei Dictionariului, adeca asupr'a cestiunei déca fia-cărui cuvintu s'a datu etimologi'a lui, traductionea in limb'a latina,

semnificația lui atât generale cătu și speciale, diversele acceptiuni, figurarea lui in frasă, in constructiuni etc. etc., conformu regulamentului pentru publicarea Dictionariului punctului 18, său că cercetările noastre se vor estinde și asupr'a ortografiei ce să urmăru in publicarea celor cinci côle tiparite, ce ni se prezintă? Si sciu că la acesta observație a mea, d. Papiu a emis opinie, opinie ce să si adoptat, ca cercetările noastre sa urmeze in amendouă directiunile. Si asiă s'a urmatu. Amu luate lucrarea la revisiune, o amu indreptat, o amu modificat, o amu adoptat, și a fostu bine.

Astadi inșa, cându voim a intră in cercetarea proiectului de Dictionar și Glosar, ce ni se prezinta, vedem inaintea noastră nu numai un material poru și simplu de Dictionar, că in anul trecutu, ci ne vedem in satia cu titlul cărtiei, cu o dedicatiune, cu o prefatiune, cu cele cinci côle esaminate anu, retiparite seu reeditate este-tempu, și pre lângă acestea inca cu vre-o căte-va côle asemenea celor cinci côle din anul trecutu.

Cându ne vedem in satia cu atâta lucrări, trebuie să ne întrebău: cum sa intrăm in cercetarea loru, de unde sa incepem?

Ori de unde amu incepe, eu cred că mai înțâi trebuie să ne spunem observaționile noastre generale. Si eu de aceea mi ieu voia de a incepe de aci.

a) Incep u de la titlula publicationei ce ni se prezinta, si observu inainte de tot că fras'a „elaborat de A. T. Laurianu și I. C. Massimu“ nu este corectă, pentru că proiectul de Dictionar și Glosar nu este elaborat, elu nu se elaboră numai de domnia loru, ca și cei-a-lalti membrii suntu colaboratori ai Dictionariului; asiă daca Dictionarul este său va fi elaborat de toti membrii colaboratori. Dara domnia loru mai suntu inca și membri ai comisiunii de redactiune; de aci eu cred că terminola celu mai corectu, ce s'ar poté pune in titlul publicationei proiectului de Dictionar, aru si cuvintul redactat in locu de elaborat.

b) Încătu pentru dedicatiune, de departe că sa nu voiesc să eu a se dedică opulu memoriei lui Evangeliu Zapp, dara comisiunea de redactiune n'a fostu insarcinata cu facerea dedicatiunei; eu cred că societatea si-a rezervat siesi de a lăua concluziune in privint'a acést'a, pâna atunci comisiunea de redactiune nu era in dreptu a o face. Dedicatiunea se va poté face atunci, cându intregu pro-

nistrare, totu felul de proiecte, de combinații, de schimbări, de ameliorații ale căror' resuante prin presa va acoperi vocea publicistilor celor mai numerosi și mai secundi. Fericirea poporului va fi obiectul unicu alu confidentelor sale publice. Pres'a guvernamentală și ministrui, nu voru incetă de a declama cu o fraseologia liberale, asupr'a marii și prosperităției tieri, asupr'a maj-stăției misiunii și destinațelor ei, asupr'a mareloru principii, cari agita umanitate. Liberalismul celu mai infișastu va respira in scrierile sale. Stilul discursurilor și alu manifestațiilor oficiale, va fi totu-dé-on'a pomposu, ingâmsatu, plinu de subtilități artificiale și de metafore!

În momentulu alegerilor de deputati, partitele au de obiectu a proclama candidati loru și a-i pune in fața guvernului; va face și guvernul totu-asiă, și va pune și elu candidati sei facie cu partitele; agentii guvernului, dela celu înțâi pâna la celu de pre urma, se voru săli a face că, cu ori ce preciu, sa triumfe candidati guvernamentali.

In ceea ce privesc comunele rurale, Machiavellistii nu voiesc că alegatorii sa mărgă sa voteze in centrile de aglomerație, unde s'ar putea află in contactu cu spiritul de opoziție alu urbanului și alu oraselor, și sa primăcesca de acolo censem' care aru veni din capitala; ci voro că votarea să se faca pre sie-care comuna. Se intellege, ca cu acestu modu se obliga comunele rurale a se divisa intre nisice nobilități neinsemnate, său a se raportă in lipsa de nume cunoscute, asupr'a candidatilor desemnati de guvern. Aru fi de mirare déca, cu acestu sistem, s'ar mai pote produce capacitatea seu talente!

Presupunendo inșa ca, cu lôte precauțiunile luate de guvern, opoziția aru reusi a introduce in camera vre-o cătă-va declamatori; la asiă casu guvernului Machiavellistilor, precum oséza pres'a prin presa, va usá tribun'a prin tribuna; va cauțe cându a corumpa, cându a oprije sufragialu popularu;

va avea și elu omeni de-prinsi la eloçintia și capabili d'a vorbi mai multe ore fără a se opri. Ceea ce importă mai cu séma este, că guvernul sa aibă o majoritate compactă și unu presedinte devotat, pre care sa pôta complă și care sa cunoască bine tôte artificiale strategie parlamentarie, spre a conduce desbaterile cu succesu și a rapi voturile!

In ceea ce se atinge de militile naționale, disolvarea loru aru fi necesarmente unulu din primele acte ale guvernului; organizația gardei cetățenești nu se pôte concilia cu existența unei armate regulate, căci cetățenii fiindu armati, aru potea într'unu momentu dato sa se transforme într'o clica de revolta. Disolvându-o inșa o va reorganiza pre alte base; ea va fi pusă sub ordinile immediate ale agentilor autorităției civile, și i se va radica prerogativa d'a-si recrută capii sei, pre calea electiunii!

In privint'a universităției, Machiavellistii consideră că unu ce forte importante d'a se prescrie din investimentulu dreptului studiile asupr'a politicii constitutionale; ei nu voro că, la esirea din scole, junimea studiosa sa se ocupe de politica; unu asemenea investimentu falsifică, dicu ei, ideele junimii și o inițiează mei nante de tempu, in nisice materii cari depășesc mesura ratiunii loru, si spregatesc omeni de statu falsi, utopisti, anarchisti și demagogi.

Inte multimea reglementelor pre cărui partizanii doctrinelor lui Machiavelu le recomandă Principelui, ei stragu atenționea suveranului și asupr'a baroului. In slatorile unde baroulu este constituit in corporație, acést'a ordine pôte să una socuri de influență ostile guvernului. Eu nu voiesc că curtile de justiția sa se transforme in parlamente și că advocații sa facă politica. La cea înțâi ocazie propice, se va dă unu decretu care, de să respectă independentă corporație, va supune înșa pre advocați a primi de la suverani investitură loru.

Încătu se atinge de cleru, scol'a lui Machiavelu nu face din preotu unu apostolu alu libertăței, unu missionar alu adverului; ea consideră căcerotiiu că unu sprințu naturale alu poterei absolute.

Prin organizarea unei politii politice interioare și exterioare, principalele se va asecură in contră facțiunilor din intu și a inamicilor din afară; in contră uneltilor tenebröse ale demagogiei. Spre acestu finit, elu va stabili diuarii politici in mai multe capitale ale Europei, subvenționate într-ascunsu.

Machiavellistii mai statuiesc pre guvern de a uneli elu insusi comploturi simulate, și recomandă acestu mijlocu că fortele eficace spre a suscita simpatia poporului in favoarea unui principie, mai cu séma cădu popularitatea sea incepe a decresce și a declină. Conspirația false au și unu altă avantajiu: acel'a de a se descoperi comploturi reale, dându locu la perquisiții și urmariri in contră persoanelor banuite ca aru urdi conspirații in contră guvernului.

In materia de finanțe și de sistemul bugetar, scol'a machiavelica indemnă pre guvernul a usă cu indestulare de facultatea ce este formalu reservata suveranului in statele constitutionali, de a deschide prin ordonanțe, credite estrabugetare, adeca suplimentare seu estr'a ordinare, in intervalul sesiunilor legislative, și astu-feliu, a introduce arbitrarul si in finance, derogându după trecuția, previsionilor normele ale bugetului, fără intervenirea poterii legiuitorie.

Nu-si pote închipu elne-va la ce gradu machiavellistul este contagiosu și cătu de usioru se poate conformă fie-cine perceptelor sale.

(Va urma.)

iectulu de Dictionar va fi trecut prin revisiunea societăției și respective sectiunile filologice, și cându-se adoptată odată, el se va publica sub firmăa societății noastre, nu că proiect, ei că „Dictionariul Academiei” conform regulamentului.

c) Asemenea nedumerire am și în respectul prefatiunii. Ori cătu aru dice cineva că prefațiunea dela proiectul de Dictionar nu privesc pre societate, ci numai și numai pre membrii comisiunii de redactiune, eu nu voiu pot să nici odată de acăsta parere, pre cătu tempu prefațiunea s'a tiparit cu spesele societăției. Au se pote tipari ceva cu spesele societăției, fără autorizare ei? Său ca prefațiunea nu s'a tiparit cu spesele societăției? Ună din dove. Dara membrii comisiunii de redactiune se subscriv la prefațiune că insarcinat de către societate; ceea ce în luptă nu este astăzi, pentru că societatea în privința acăstăi n'a luat nici o conclușie, ea a insarcinat pre comisiune pur și simplu cu esaminarea lucrărilor de Dictionar, cu redactiunea lui, și cu nimică altă. Prefațiunile de regula se fac după terminarea opului; și acă, că și la dedicare, eu cred că societatea și-a rezervat siesi a deliberă asupră acestei cestii. În prefațiune, după mine, trebuie să se arată conclușurile ce societatea a luat pentru publicarea Dictionarului, planul ce ea și l'a facut pentru elaborarea și tiparirea lui, barbatii cari au colaborat la elu, autorii și opurile de cari s'au servit în confectionarea Dictionarului, modul de scriere ce s'a adoptat de societate și s'a urmat în publicarea lui, și alte măsuri ale societăției, relative la Dictionar. În prefațiunea ce ni se prezintă la proiectul de Dictionar nu nu este nimică din totă aceasta; ea ne arată planul ce comisiunea să l'a facut, ieră nu acela pre căre societatea l'a dat; în special, la partea III, despre ortografiile cuvintelor, ea nu este altă decât multă putință proiectul de ortografiile române propus, dura nedesbatutu înca întregu în sesiunea anului 1867 (T. I pag. 72, etc.) Concluș că acăsta prefațiune nu trebuia să se facă.

d) Încăte cele cinci căle esaminate anul trecut de sectiunea filologică, mi permitu observațiunea că la retiparirea său reeditarea loru din estu tempu, comisiunea lexicografică n'a observat modificările, observările și conclușurile sectiunii filologice din anul trecut, după cum cere regulamentul pentru publicarea Dictionarului. De că se va cere, voi aduce și exemple.

e) În urma mai adaugă că, în cursul cercetării ce a urmat anul trecut asupră proiectului de Dictionar, au ramas unele cestii rezervate discussiunei. Ele până astăzi nu s'au desbatut. Eata unele din aceste cestii:

Cum să se scrie cuvintele că: tinu, catelan-dru, etc.; cuvintele după, ea, penă, etc.; amendoi, do, noe, etc.; cuvintele terminate în le precum formale materiale, etc.; cuvintele că Dunare, minte, bunătate, etc.; în Genitivul și Dativul singularu, cu doi și său cu ei? Cuvintele că accrescimentu, abatutore, tacundu, facundu și alte analoge, cu u său și său i? terminațiunea one, ion său ue, iune; formă gramaticale în desințile ente, entia, său intă, intă, intă, etc.; formă decurru, occurru său decurgu, acourgu, etc.; de că la cuvintul celu altu sa se intercale pentru eufonia unu și că celalaltu, etc.; de că cuvintul prin să se scrie cu aprostrofă pr'in după analogia lui din etc.

Totă acestea, și încă altele, au ramas rezervate discutiuni. Pentru aceea mi-am pusu întrebarea la inceputu, — de unde incepem?

După aceste observații generali, nu voiu lăsa voi mai a ve prezintă o propunere.

D. Sionu pre lângă cele dise de d. Hodosiu, adaugă că doar n'a inteleșut nici odată lucrarea Dictionarului în modul cum s'a lăsat de comisiune, că în Glosar a inteleșut să se pună cuvintele destinate să se proscrive din limbă, ieră nu acelă cari au prinsu radacina adenea în limbă, acele care tenu și chiar de istoriu tierei, de legislația sea și de datele sele; conchide dicându că vede că acăstă provine d'acolo că regulamentul n'a preștiu regulele pentru totă tehnologia Dictionarului, și, cerendu să se număsească o comisiune care să ia în revizuire regulamentul acestăi.

D. Urechia doresce intrunirea Dictionarului cu Glosar și revisiunea regulamentului, pastrându-se unu semnă pentru cuvintele ce le-aru crede demne de a fi escluse.

D. Massimu că membru al comisiunii lexicografice, dice că-i vine foarte greu să responde la atâtea cestii d'odata, că e bine să se despartă materiile de discuție, căci fiecare punctu reclama serioze desbateri.

D. Papu cere să se lasă discuția pre calea pre care a apucat să se ascute observațiunile generale ale tuturor membrilor, ieră despartirea materiei în puncte distincte se va face mai pre urma. (Va urma.)

Varietăți.

* * * În sciință. Despartimentul cercului Sabiiului, alu III-lea al Asociației transilvane pentru literatură română și cultură poporului român, și va fi înființată adunarea sa generale pentru anul acestăi, de nou Dumineca după S. Dumitru la 12 Noemvbre 31 Octombrie 1871, în operele Salisce.

Sabiu în 19 Octombrie 1871.

Comitetul.

NB. Tote diuinile române suntu rogate a publica însciințarea acestăi în colonele sele.

* * * Patriotism. În Grecia murindu unu măcelar, anume Ioan Varicas, a legat printr'un testament 250 mii drasme din starea sa pentru construcția flotei naționale și alte 250 mii pentru universitate.

Asemenea patriotismu numai grecii ni-lu arata la densii! Guvernul a decorat eu Crucea-Mărturiorul pre acestu vrednicu patriotu spre a-i se poate face onorile militare la grăpa

Publicație.

Institutul agronomic — scolă agricolă — în Mediasiu se va deschide în primă Noemvbre a. c.

Primirea scolarilor se face prin directoarele scolei agricole Dr. A. Salfeld în Mediasiu, la care scolarii au să anunță indată să a producă documentele că:

- 1) au absoluită scolă popurală cu succesu bunu,
- 2) au o etate celu pucinu de 16 ani,
- 3) în generală au pracsă în speciale agricole obișnuite la noi și

4) că au portare morale nevătămată.

Scolarii au să se supună unui esamenu de primire și suntu avizate stipendie de 120 fl. v. a. plativeră din casele naționale săsesci la finea anului 1871, pentru scolarii fără midilice din cercurile Sabiiului, Merouei, Sebesiului, Orestiei, Nocrichiu, Cincului-mare, Cohalmului și Sighișoarei și adeca pentru fia-care cercu căte unulu, despre a căroru distribuire va dispune cercul respectiv.

Sabiu 18 Octombrie 1871

Dela universitatea naționale săsesci.

Concursu.

Pentru ocuparea postului de invetitoriu la scolă confesiunii gr. or. din orașul Albă-Iulia.

Emolumentele suntu:

1. Lăsa lipsa din casă biserică — 160 fl. v. a.

2. Cuartiru liberu — și lemne suficiente atât pentru invetitoriu, cătu și pentru elevi. —

3. Didactru dela fise-care elevu orasianu 2 fl. v. a. dela estranei pre II semestre 4 fl. v. a.

4. Dela servitiele facende cu parochialu localu fără deosebire 1 fl. v. a. — afara de umblatul cu crucea și botedi.

Doritorii de a ocupă acestu postu, au să se suplicele loru la subscrisul pâna la 20-lea Octombrie st. v. — dovedindu că suntu de religiunea gr. orient. cu purtari morale bune, că au absoluită gimnasiul inferioru, suntu clerici și pedagogi absoluci, și sciu limbile patriei;

In fine să fia cântăreti buni. —

Albă-Iulia 6 Octombrie 1871.

Comitetul parochialu gr. or.

Nicolau Görvy,
Curator prim.

(2-3)

Concursu.

Pentru ocuparea statuienei de invetitoriu la scolă poporală gr. or. din comună Bosiorod, se deschide concursu, cu terminu pâna în 1 Noemvbre a. c.

Emolumentele suntu: 200 florini în val. austr. 10 ferdile bucate, cuartiru și lemne de incaldită.

Doritorii de a ocupă acestu postu, au să-si asternă concursele loru instiute cu documentele necesare subscrisului, pâna la terminu mai susu însemnatu.

Hategu, în 4 Octombrie 1871.

Ioanu Ratiu,
protopopu.

(1-3)

Concursu.

Pentru ocuparea statuienei de invetitoriu în comună Siugagu protopr. Sabesului se scrie concursu pâna în finea lui Octombrie 1871.

Emolumentele suntu:

- a) bani 136 fl. v. a. platindi în patru rate;
- b) cuartiru și lemne de focu.

Doritorii de a ocupă acăsta statuiu au de a-si înaintă cererile sele scaunului protopr. dovedindu că suntu pedagogi absoluci și indistrăti cu documentele prescrise în legea organica pâna la terminu de susu. —

Siugagu, în 3 Octombrie 1871.

Comitetul parochiale.

Gregoriu Ghibusu,
parochu și pres.

(1-3)

Concursu.

Devenindu vacantu postulu invetatorescu, la scolă elementara din parochia gr. or. Sincă-nouă, protopresbiteratulu Fagarasului I, prin acăstă se deschide concursu — cu terminu pâna la 15 Octombrie a. c. st. n.

Salariul anualu e, în bani 120 fl. v. a. cuartiru gratuitu, și lemne de incaldită.

Doritorii de a ocupă acăsta statuiu, au a-si adresă concursele loru, bine instruite, la subscrisul; pâna la terminu mai susu aratatu; dovedindu, că au absoluită cursul cleralu, său pedagogicu; și că sciu tipiculu și cantările bisericesci.

Fagaras, 25 Septembrie 1871.

Petru Popescu,
protopopu.

(1-3)

Concursu.

Pentru ocuparea postului preotescu în vacanța parochia gr. orien. Cucerdea (Székely Kotsard) scaunulu Ariesiului — protopiatul Turdei. —

Cu acestu postu este impreunatul venitulu urmatoru: Dela 80 sumuri români căte o ferdă de bucate, plugarii și morarii grau, — ceia-lalti cucurudiu.

Dela 22 sumuri vidue și tigani căte $\frac{1}{2}$ ferdă cucurudiu; — dile de lucru 67, livadie de 5 cara de fenu, 2 jumătate de pamant aratoru; — folosesc și cemeteriulu, — casă parochiala ingradita, poiată, — stolă epatrafirul, — contribuția și ecuivalentul se solvesc din partea eclesiei:

Doritorii de a ocupă acăsta parochia suntu poftiti a-si asternă concursele sele, în sensul statutulu organicu, pâna în 15 Noemvbre a. c. către sinodul parochialu, și a le tramite sub-scrisul pâna la terminu preștiu.

Agarbiu 4 Octombrie 1871.

In contilegere cu comitetul parochialu.

Simeonu Popu Moldovanu.
prot. gr. orient.

90—1

Concursu.

Devenindu vacanta statuienea invetitorescă gr. or. Fenteusu mare, Distr. Kovár pâna în 24 Oct. st. v. a. c. se deschide concursu cu care e impreunata soluția următoare:

- a) 130 fl. v. a. din ladă comunei,
- b) cuartiru liberu.

Doritorii de a ocupă statuienea acăstă voru avea a-si substerne suplicele loru la subscrisul scaunului protopopescu dovedindu că suntu absoluci de pedagogia și cantori buni, pâna la terminu preștiu.

Dalu Fenteusu-mare 4 Oct. 1871.

in numele comitetului parochialu
Ioanne Greblea,
Prot.

91—1